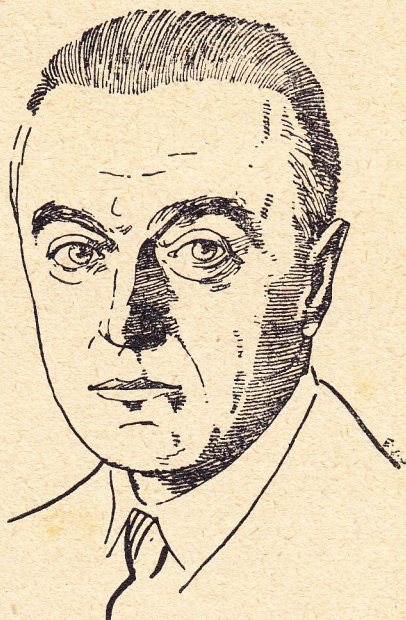

VARKENSKERMIS

Ik moet over huis, mijn vakantie voor een paar dagen onderbreken, gevolg geven aan de uitnoodiging van artisten om, in het openbaar, varkenvleesch van allerlei hoedanigheid en slag, te eten.

De uitnoodiging van zulke oolijke kerels stemde mij aanvankelijk somber, maar daar men aandrong, zoo rijden wij met Geo en Mon, naar Antwerpen, laten Raf in 't duin zijn volledige studies over wilde konijnen beëindigen en gaan we in de Scheldestad een nieuwen makker opzoeken, den befaamden schrijver en criticus André De Ridder.

Nu gaat de tocht over Brussel, naar 't Vlaandersche dorp, ginder verre, tusschen de heuvelen onzer Vlaamsche Ardennen, waar de vroolijkheid heden moet plaats hebben. Te Brussel stijgt nog sena-

Alberic Deswarte.

tor Alberic Deswarte in. Nu hebben wij bij ons twee vooraanstaande typen uit de Vlaamsche kunstwereld : Alberic Deswarte vol lach, genot, gezondheid, uitbundig in zijn spreken, steeds vol lof voor 't goede dat op de wereld zijn zonnig licht verspreidt, omdat zijn eigen hart zoo goed is en zonnig, zonder schaduw, zonder vlekken. Hij is steeds goed geluimd, vroolijk omdat zijn binnenste één onuitputbare bron is van klaren, innigen menschelijken geest.

Ach, mijn duurzame vriend, schoone ridder voor Vlaamsch recht en het dierbaar leven der Vlamingen, wie onzer zou het kunnen denken hebben, dat wij U, eenige maanden later, zouden ter eeuwige ruste dragen, gij, zoo vol levenskracht, levensmoed en geestdriftig jeugdvoelen.

Nu ik deze regels schrijf voel ik in mijn oogen het bitter vocht van verdriet om uw heengaan, gij, die nog waart vol schitterende zomerbeloften en rijpheid van gedegen vrucht.

André De Ridder, groot, struisch, bijna van een streng uitzicht, kijkend achter zijn hoornen brilglazen. Bij nader beziens malsch en weelderig.

Eenmaal zag ik, in een glorieuse beukendreef van een verlaten kasteel, den kop van een Faun, zwaar en zinnelijk van boschreuken en zomergenot. Een prachtig werk van lang verleden meester, gepateneerd door de aromen van het driftige woud, die, in den stillen schemer van overeeuwsche boomen, kleur krijgen, doorgrond van amber. Telkens ik André De Ridder zie, denk ik aan dien schoonen kop en aan de verholten vreugde van zijn uitdrukking.

Geo is zijn vriend, heeft lang met hem in één redactie gezeten, kent hem door-en-door. Van hem weet ik hoe het hart van dezen reus bevloed is door de fluweelen tinten van inbraafheid en van een bijna kinderlijke levensopvatting. 't Is al menschelijke goedheid wat zijn bloed in schoone akkoorden doet stroomen voor schoonheid, schoonheid in mensch, dier, natuur. Schoonheid in beeldende kunst, literatuur en muziek. Schoonheid ontstaan in de atmosfeer van modernen tijd, met zijn afwijkende opvattingen, lijnen en kleuren. Goedheid voor allen en alles wat hij ziet, opmerkt en zijn ontvankelijke ziele bekoort. En van Geo weet ik ook met welke onbegrensde liefde hij zijn ouden vader bemint en zijn moeder eert.

In Vlaanderen heeft hij zijn evenbeeld niet in woordenkunst. Hij is onze sterkste stylist. Bezield door een spontaan en warm levensgevoel, liefdevol begrijpend zich buigend over elke uiting van oprechte menscheijkheid, beschikt hij over den geheelen rijkdom onzer taal met een beheerschte virtuositeit, die hem tot een meester in onze literatuur maakt.

Nauwelijks had hij het college verlaten of hij had reeds twee boeken klaar : een over Stijn Streuvels, het ander over Verriest. Zijn hierop vlug volgende romans over Filiep Dingemans deden ons verhoplen in hem den romanschrijver van ons bewogen steedsche leven te mogen begroeten. Zijn roeping lag evenwel elders. Zijn combativiteit, zijn kritische zin brachten hem naar de kunstenaars van penseel en beitel. De psychologie van hun werk ontleedde hij en ook hier diende hem zijn impulsief temperament ; en zijn woordenmuziek overvleugelde allen in de zoo rijk bevolkte wereld der critici.

Door zijn talent, bevoegdheid, werkzaamheid, zijn prestige en zijn decorum is hij er op aangewezen om eenmaal de hoogste plaats te bekleeden in ons departement van Kunsten en Wetenschappen. Maar helaas, hij is een outsider en doet niet aan politiek ! Men weet dat, zoo men in het licht wil verheven worden, op den eereberg der ambities en maatschappelijke grootheid, men zich in de een of ander partij moet doen gelden. Toch heeft minister Camiel Huysmans dezen bescheiden, maar grooten geleerde tot professor benoemd aan de Vlaamsche Hoogeschool. Waarvoor hem onzen dank.

Maar kom, laat ons nu aan ons uitstapje denken.

* * *

De nationale driekleur waait aan den gevel en boven ons vaandel hangt een varkensblaas te bengelen.

«Hier is 't in den Leeuw van Vlaanderen !»

Zoo staat het op 't vierkant bord, zwart op wit, dat hangt boven de deur van dat groot wit bevlagd huis, op de plaats te Etichove, te lezen. En, zooals het Leeuwenhuis, staat er een gansche rij van zulke breede, rustige witte huizen naast elkander.

Als wij op de plaats aankomen, zien we dat uit de ramen der tweede verdieping, beenen bengelen en boven die beenen, rustend op de richels, de voorover gebogen lichamen van gebaarde en ongebaarde artisten, die de komenden, in specifieke taal en met groote, akrobatische gebaren, onthalen op de bloemige woorden hunner geestigheid.

Wij zijn te Etichove. Het land golft, klimt, daalt, met groene koppen en lachende dellen, er loopt in de diepte een waterke, helder en kabbelend en dat verder over een molen stuift met een geluid en een schreeuw van een loeiend bosch.

Hier heeft de varkenskermis plaats ! Een visioen van saucissen, karbonaden, hutsepot !

Vóór het huis waar de Leeuw van Vlaanderen woont, zijn lange, eindeloos lange rijen tafels opgesteld en twee « maarten » halen in de kerk stoelen bij, om den dischgenooten een comfortabele zitplaats te geven. Varkenskermis en stoelen uit Gods tempel ! Beware me. Maar onze lieve Heerken zal dat de brave artisten niet kwalijk nemen, Hij die de kunst schiep en zelf schilder was en de vogeltjes hun kleuren schonk en de distelvink, als overschot van Zijn blij palet, in een narrenpak stak.

Op die tafels blinken omgekeerde borden en prachtige, zware bierglazen met versieringen en rondeelkes in relief, schoon als kristallen cibories.

De plaats wemelt van volk. Talrijke autos brengen artisten aan — o, gezegende tijd van waardeloos geld die kunstenaars een weelderig leven schenkt ! Anomalie der feiten, schoon als de droom van een

kabouter-koning ! — die op bulderend gejuich onthaald worden. Er zijn er uit alle streken van ons vaderland en alle kunsten beoefenende : Letterkundigen, schilders, beeldhouwers, etsers, muzikanten, enz. Wij zijn in 't land van Tijl, van de Bohème, waar pezenwevers, azijnbrouwers en vitters van allerlei allooi zijn verbannen.

De meeste modernen der modernisten zijn hier verzameld, los van kleedij en los van manieren naast vele klassiekers, dekadenten, luministen, impressionisten. Naast mannen van pen en penseel als Vermeylen, Streuvels, E. Claes, Oleffe, de Saedeleer, E. Van Offel e. a. zien we Jespers, Malfait, Schelfhout, Tytgat, Daye, Gustave en Leon De Smet, Ramah, Haesaerts, Creten, H. Van de Velde, enz. ; troebadoers die, op schalmei en hobo ons voorgaan op de uiteenlopendste wegen naar het blijde land van de kunst.

Het is een vreemde dag, een dag waarop wonderen, waarheid werden. In den vroegen morgen kreeg Edouard, voor de eerste maal zijns levens, al een paar gendarmen aan zijn been omdat zijn Daimler, zonder toeten of blazen, een onzichtbaren kruisweg was voorbij gereden, een plaats waar, volgens de verklaring van den brigadier, iederen dag een mensch doodgereden wordt, maar waar dit schrikbarend nieuws nergens door eenig ander teeken dan door een armoe-digen, onleesbaren wegwijzer was aangeduid. Maar de gendarm was, wonder boven wonder, goedertierend en beloofde «Foi de brigadier», geen proces-verbaal op te maken, maar schreef toch mijn naam op, vlak onder dien van mijn zuster die, onwetend van mijn rit, langs die baan, denzelfden weg als wij volgend, zich ook niet bekommerd had om dien ongemerkten doodenweg.

Een dag van wonderen waarop de lage, rotte regenlucht plotseling opengescheurd werd door de zon en uit haar schoon hart haar gouden licht liet stralen over de vruchtbare akkers en de lustuinen van het dalende en klimmende landschap.

Dag waarop wij verdwaalden in de paradijzen van Schoorisse, waar onze vriend Omer Wattez vandaan is, die gevierd werd omdat hij het zeventig jaar volhield in Vlaanderen, waar hij, als een echte Siegfried, streed tegen onrecht en verbastering.

En toen waren wij te Etichove, een dorpje, een trosseltje witte huizen onder de schaduw van de kleisteenen dorpskerk. Te Etichove, in dat overrustige dorp, dat thans is ingenomen door een kolonie luidruchtige artisten, zetelplaats van het uitspattende leven eener troep Bohemers.

De Saedeleer heeft hier, met zijn verfijnde dochters, een weverij opgericht, waar scheppingen van moderne kunstenaars tot tapijten worden verweven. Een onlangs tot stand gekomen inrichting die om haar durf en hetgeen zij reeds verwezenlijkte de bewondering van velen verwekte en zelfs de sympathie onzer kunstminnende Koningin wist te verwerven.

Klein begonnen kreeg de weverij weldra een ruimere uitbreiding en wat men er verwezenlijkte of, ten minste een deel er van, werd heden tentoongesteld. Te dier gelegenheid zou de artisten-kolonie een reusachtig «varkensfeest» beleggen, waarop iedereen uitgenoodigd werd die wat voor moderne tapijten en ouderwetsche varkens voelde. Ik zeg ouderwetsche varkens want zoo de kunst moderne wegen heeft ingeslagen, blijven de door Teniers, Jan Steen e. a. op doek vereeuwigde dieren hun archaïek karakter behouden.

Wanneer men de groote herberg van den Leeuw van Vlaanderen binnentreedt, meent men op de muren, allerlei leeuwen, goedendags, guldensporen, koppen van mannen uit ons heldenverleden, te bemerken. Geen kwestie van. Als men de gelagkamer inkomt blijft men in eens staan voor alles waarmede men de muren en het gewelf heeft versierd en ontsierd. Het laatste woord is maar een manier van spreken, er is niets leelijks in alhoewel het soms vergedreven plezant is. Men heeft niet het verleden herdacht maar het heden. Typen uit het gezonde land, vrouwen en mannen van ongehoorde afmetingen, met vette, lachende tronies, Walen en Vlamingen en negers uit onze kolonie, een heele boel broederlijk naasten die, achter den toog, staan te ginnegappen en hun beurt afwachten om een pint dik, zwart bier te krijgen. Het is één fontein van vroolijkheid, uitspatting van gezonde fantasie, van weelderig geïnspireerde schilders ; tafereelen die men op den muur zijner slaapkamer zou uitjouwen tot men er bij in slaap valt maar hier, bij bier en drank, hesp en saucissen en al die vroolijke boerenkwasten bij recht en gezag en jolijt hun plaats bevochten hebben.

De baas van de herberg is geen baas maar een bazin die een dubbele broodwinning heeft. Ze tapt en ze is «slachtster», zooals het buiten op het bord, onder den titel van den Leeuw van Vlaanderen zoo makaber te lezen staat. Stel u voor : slachster. Wat komen er tragedies in 't leven van de vrouw voor.

Wij hebben de modellen en de tapijten gezien, tentoongesteld in de zaal van, zooals 't programma van de feestelijkheden meldt, «l'hôtel de ville d'Etichove» kostelijk en fijn en nieuw, beantwoordend aan de behoeften van een moderne home. 't Is keurig werk en onberispelijk van uitvoering. En vóór het pretentieuze «Hôtel de ville» dat de bekoorlijke oude plaats van het eenzame, rustige, schoone dorpje afsluit als een steenoven, hebben we het gedenk-teeken begroet van de jongens uit het dorp die vielen in den grooten oorlog en waarop, eenerzijds gebeiteld staat :

«Zij wilden wat was recht en wonnen wat zij wilden»
en anderzijds :

«O, Kruis, in het bloed onzer helden geplant

Bewaar steeds, en zegen ons Vaderland».

Onder een bronzen plaketaal staan de namen der gesneuvelde jongens van het kleine dorpje. Helaas ! de arme moedertjes die nooit hun jongens meer zagen terugkeeren, hen nooit meer zullen zien op den zonnigen akker bachten den grooten bongerd en in het lieve met stroo gedekte dak hunner witte huizekens ; hun kinderen die zoo gelukkig leefden in het rijke en rustige vaderland !

Op een hobbelig wegeltje dat slingert tusschen hagen, weiden, boomgaarden en velden en langs een helder, snel vlietend waterke in een niet te beschrijven schoon dal, onder torenhooge popels die met de winden vechten en schreien als harpen, geraken wij bergopwaarts, aan een groote loods, waarvan de luiken in hevig blauw geschilderd zijn. Die kleur en dit gebouw steken schrill af op de rustige, oude hoeven en de atmosfeer van den groenen berg. Artisten als De Saedeleers hadden zulks moeten zien.

Wij zijn thans in de weverij. De bekalkte muren zijn beschilderd met levensgrootte portretten van de te Etichove verblijvende kunstenaars. Ieder heeft zijn persoonlijke typeering gekregen, zijn oorspronkelijkheid. O, die muur ! Een schat van humor en geniale spotternij.

Wij bekijken de modellen der tapijten, stukken geteekend door groote meesters die door de technische vaardigheid van de gebroeders Haesaerts in kleur en lijn worden uitgewerkt en achter het weeftoestel aangebracht om de hand en het oog van de weefsters te richten. Bekoorlijke meisjes, jong en lenig zitten aan het getouw en besnoeren de warme wol tot kleurrijke tapijten.

Onder de weefsters bemerken wij er een met vuurrood haar die mij denken doet aan de spinster uit het sprookjesboek. Telkenmale zij de hand aan haar gouden hoofd brengt licht er als een vlam uit en ligt er een kleur op haar werk te beven. De gansche weverij gelijkt op een tooverdoos, waar goochelaars schoonheid doen opspuiten. 'k Herhaal het u : het was een dag van wonderen.

Als wij uit het tooverhuis komen, hooren wij gansch het land zingen, de popels, de wilgen, de eiken, het loof, het zingt al te gader. De lucht is blauw, sterk en koud blauw, en daarin bollen ontzaggelijke violette wolken met nakkere randen, voortgezweept door den zotten, vroolijken zomerwind. En, met onzen kop vol wind en zon en zang, ons harte overvloeiend van dat groote genot, gaan wij naar de Markt, naar den disch, naar het varkensmaal, naar de geurige, smetsche spijzen, die we rieken van uit de diepte van het dal. Over het land hangt als een mist van begeerlijkheid. De tafels staan gedekt. Twee honderd smulbroeders zitten daar met begeerige

maag. Minister Wauters zit voor, un bon Wallon, une bonne fourchette, naast zijn Vlaamsche broeders. Een Tijl en honderd negen en-negentig Lamme Goedzakken ! Wie schildert me dat ? Helaas, arme Demolder, waarom mocht gij dat niet beleven, en gij, Pallieter, gij die, aan welgevulde tafel, zoo vaak ter kermis zit, waar zijt gij ? Hoort ge dan niet het gekiskas van die smullerij ? Waart gij er geweest, dan ware het er eerst gezellig toe gegaan, zoo echt in de atmosfeer van alle Pallieterijen.

Een der artisten dien wij, bij onze aankomst, met de beenen uit het venster zagen hangen, bracht, met een eskadrille vliegende meisjes, het eten ter tafel. Hij was de duivel doet al, de bereidwilligheid, de vriendelijkheid in persoon. 't Was een slanke jonge man, zwart gebaard, een Van Rijswijk en kleinzoon van onzen populairen Door. In zijn ledige uren is hij advokaat en, wanneer hij werkt, schilder. Hij gelijkt wondergoed op keizer Karel, de kin ietwat schuin in den vollen baard liggend. De kleinzoon van den noesten flamingant kent bijna of niets Vlaamsch. Hoe toch zoo iets verlopen kan. Maar in gediensstigheid, kameraderie en offervaardigheid wint hij het verre van zijn grootvader...

Men dient de hesp op en tezelfder tijde klinken trommel en trompetten en zet «La Fanfare d'Etichove sous la direction de M. Van De Putte» een vroolijke marsch in. Op de tonen van de muziek spelen we de hesp met tomaat binnen. Hierna krijgen we de soep van 't varken. 't Smaakt. Ieders gelaat begint te blinken, de zon steekt, de wind holt met razernij over de plaats en doet het zavel, dat men over de nieuwe kalseide heeft gestrooid, in wolken rond-draaien, onze borden, onze glazen in en vult, ten overvloede, onze ooren en oogen.

Ik zit naast Mon Van Offel en een Brusselschen schilder, een met een glad geschoren gelaat en een kop, guitig als dien van Pierrot. Nu hij den simoenstorm over zijn eten krijgt zegt hij één woord, een geestig. Trouwens aanvankelijk laat hij zich niet uit. Hij schept voor de rond hem zittenden de soep in en heeft ten slotte niets voor zichzelf over. «Charité bien ordonnée», mompelt hij... Een nieuwe teil wordt aangebracht en hij krijgt zijn bord thans overvol. Intuschen heb ik zijn lepel gerobberd, omdat Mon den mijnen als zijn eigendom had aangeslagen, maar, zonder lepel zal onze Brusseleer het ook wel doen. Hij brengt zijn bord aan zijn mond en in drie groote geuten slurpt hij zijn soep, met de laag zand, naar binnen.

— Cochon ! Cochonnerie ! mompelt hij. C'est bon !

Wanneer hij zijn bord neerzet, bemerkt hij dat er twee lepels op zijn plaats liggen. Hij neemt ze op, luistert een wijl naar de merkwaardige Vlaamsche redevoering van Henry Van de Velde, mompelt «comprends pas» en begint een lepelmarsch te trommelen.

Aan Ramah, die hier de functie van bottelier waarneemt, bestelt

hij een flesch bier en geeft een billet van 100 frank in betaling.

— Ga er niet mede op den loop, Ramah, zegt hij. C'est mon dernier.

Ramah grinnikt dat de mond in zijn Romeinschen gladiateurskop er van opensplijt, maar keert toch terug en legt zeven-en-negentig frank vijftig in de vooruitgestoken hand van mijn gebuur.

— Waar hebt ge al dat geld gehaald ? vraagt hem zijn vrouw.

— Mijn eerste inschrijving op mijn nieuw flesschenfabriek, krijgt ze tot antwoord.

Nu neemt hij mij in zijn vertrouwen op en ik verneem dat zijn eerste poging om botermelk op flesschen te trekken mislukt is en failliet ging. Nu verzamelt hij kapitaal om de Etichovesche lucht op flesschen te trekken, maar zijn oproep om kapitaal werd maar magertjes beantwoord. Hebt ge soms geen lust ? vraagt hij mij, terwijl hij zijn twee oogen vlak op 't puntje van zijn neus richt.

— Non, zeg ik. Maar kan ik u plezier doen met een sigaret ?

Hij knikt zwijsend, neemt een sigaret, geeft het volle doosje links door tot het leeg terug in mijn handen gestoken wordt.

— Vous êtes un chic type ! zegt hij.

Wanneer men den hutsepot opdient, in groote witte saladekommen, wil het toeval dat mijn gezelschap het laatste van den pot krijgt en hij tevergeefs naar vleesch vischt en alleen wortelkes vindt.

— Hé, Van Riswik ! roept hij, carottier ! Je n'ai que des carottes. ! Je réclame de la cochonnerie.

— Oui ! roept Van Riswik hem tegen.

Het volle bord pekens van den schilder verdwijnt met een handdraai onder tafel.

— Voor 't stof te blusschen ! zegt hij.

Nu krijgt hij zijn schotel hutsepot. De varkensbouillie verdwijnt in een ommezien, een tweede schep volgt denzelfden weg, een oogenblik meen ik dat hij ook den pot gaat naar binnen werken.

— Ne faites pas ça ! zeg ik hem.

— Laat hem doen, vermaant Mon. Ik vind dat plezierig.

— Van Riswik ! Ramah ! Juffra, een klas bier !

Het bier gaat den hutsepot opzoeken en dan herbegint hij, voor een derde maal, aan 't varkensmaal tot een groot stuk vleesch hem den slokdarm toegooit en hij bijna stikt. Twee geuten bier redden hem, zijn bleek gelaat wordt een beetje rood en hij roept den peroreerenden minister toe :

— Taisez-vous, Wauters, je crève !

* * *

Inderdaad de minister is aan 't woord, gehoorzaamend aan het geroep van velen. Hij begint : « Mesdames, Messieurs ! Vrienden en Vriendinnen ! 'k Zou kaarn Vloms klap, maar kan nie kenoeg

de skoone Vlaamsche taol. Als ik Waalsch sprek dan zol main vriend Deswart mij niet verstaon. Ik zal dan 't Fransch sprek !»

Hierop zei mijn tafelenoot een woord dat ik voor geen duizend frank onder de oogen van den lezer zou willen brengen maar dat den varkenskost in mij beroerde tot het diepste mijner ingewanden.

Ik wil uit de redevoering van den minister die voor de vuist gesproken, een schitterend vuurwerk was van humor en ernst, een paar citaten halen omdat ze mij blijken gewichtig te zijn om door allen gekend te worden.

De minister wees er op welke aanwinst ons land had gedaan met aan het hoofd van de school van toegepaste kunst een man te benoemen als H. Van de velde en hoe noodzakelijk het is om groote kunstenaars zulke belangrijke posten toe te vertrouwen in plaats van bureaucraten die hun benoeming aan sleur en camaraderie danken. Hij hoopte weldra een anderen befaamden artist te zien aanstellen. (Hier bedoelde de minister den grooten kunstenaar De Praetere).

Wijzend op de rol die de kunst in de sociale toestanden moet spelen betreurde hij ten zeerste dat het volk zich nog zoo weinig toellegde om door beoefening van kunst zijn leven te vermilderen. «De Staat, zegde hij, heeft meer dan 800 millioen besteed voor het bouwen van prachtige werkmanswoningen. Ik heb vele dier huizen bezocht en stond geërgerd hoe slordig en vuil het daar binnen gesteld is. Men ziet er in het algemeen niets dan een ordelloozen chaos van vuile bedden, kapotten huisraad, onoogelijke keukengerei.. Geen plaatsje aan den wand voor een kunstrijk tafereel, geen hoekje voor een degelijke boekerij. De opvoeding van het volk blijft nog heel en al te maken, de werkmán leeft te weinig binnenshuis en men zou het werkelijk gaan betreuren zooveel schatten aan de verbetering van zijn « home » te hebben vergooid.

— Bravo, Wauters ! roept mijn gebuur. Vous êtes un chique type ! Van Riswik, apportez du cochon.

Gansch de vrouwelijke bevolking van Etichove heeft gedurende twee dagen anders niets gedaan dan «peken» geschrapt die nu, in een ommezien, door de gasten worden gegeten. Na de varkensbouillie kregen we de carbonaden en de lappen der dunne ziel van 't varken. Dunne ziel ! Men heeft me eens uitgelachen omdat ik beweerde dat ook de dieren een ziel hebben. Wat word ik hier heerlijk gewroken door de vermoorde dieren die naar den varkenshemel werden gezonden, maar hun ziel hier lieten, ten genoegte van die artistieke wolven !

Ineens viel me de huiver over het lijf. Ik begon te berekenen hoeveel varkens wel gevallen mochten zijn om de begeerlijkheid dezer moderne Molochs te verzadigen. Ik ken niets zoo barbaarsch als het dooden van een varken. Eenmaal heb ik zulken moord bijgewoond. Het groote, zware dier werd uit zijn hok gedreven. Wagge-

lend sleepte het zijn vet lijf voort, bleef een oogenblik staan en snoof met welbehagen de jonge zon van den zomermorgen op. Men dreef het naar een met stroo gedekte plek en daar werd het neergesmaakt. Zijn knorren verging in een ijselijk geschreeuw. Onmeedoogenden wierpen zich op zijn lijf en hielden het in bedwang. De slachter stak het met zijn getten voorziene been onder zijn kop en hief de keel met zijn hiel op. Een lang blinkend mes werd uit een foudraal gehaald waar nog vele dier moordtuigen staken, en met dat mes, werd het den strof afgesneden. 't Was iets vreeselijks !

Het geschreeuw van 't bloedend dier klonk als een vloek in het ronde, lang en langzaam tot het in een rochelenden nevel uitstierf. Ik heb 't nooit vergeten. Beschaamd heb ik me toen den ganschen dag verborgen en menigmaal heb ik als een nachtmerrie dit verschrikkelijke feit bijgewoond, zag ik die breede wonde en het spuitend bloed en hoorde ik den langen doodsschreeuw. En hier, hoe moeten hier de bergen en de dalen weerklonken hebben van een cacophonie van reutelende, schorre pijnkreten ? Ik kon niet meer eten. Mijn makker stiet mij met den elleboog aan en vroeg mij, deelnemend, terwijl hij een knauw gaf aan een ribstuk :

— Tu parais triste, mon vieux ?

Ik gunde hem gaarne de tutoyeering, legde mijn vork neder en ontstak een sigaret.

— Ge eet niet meer, vervolgde hij. C'est bon le cochon. En ge weet, die Robertsaus waarmede de lekkernij is overgoten komt van le père de tous les cochons réunis. C'est du cochon des cochons ! Van Riswik, passe moi le plat, j'ai faim !

De varkenskost werd besloten met een in koffiekommen opgediende rijstpap, die smijdig aanvoelde onder een laag bruine suiker. Zonder rijstpap geen kermis. De kokin had zulks zeer goed begrepen.

En hiermede was het feest afgelopen. Allen zijn rijkelijk verzadigd. Pierrot houdt zijn buik vast en zegt in één mondsvol al het Vlaamsch dat hij machtig is :

— Ik kan ni mi !

— Spijtig, zei Mon, ik vond het plezierig !

'k Geloof het goed ! Hij heeft eer aan den disch gedaan. 't Is mijn schuld niet dat ik het varkensvleesch ten laatste onaangeerd liet.

Het was een schoon feest waarop de gulste camaraderie heerschte. 't Was geen Pallietersfeest, er vielen geen orgies voor zooals men die ziet, op de doeken van Breughel, Jordaens, Jan Steen e. a. Niemand voelde zich door drank of eten ontsteld, maar men vermaakte zich in eer en deugd. Zulke feesten moesten menigmaal gegeven worden om de vroolijke menschen saam te brengen en met elkanders werk te vertrouwen.

Pijp en sigaar en sigaret werden thans ontstoken en allen rookten dat het een vermaak was om te zien. Ook de damen, dat is zoo de mode geworden en met de mode moet men afrekenen.

Achter ons bliezen de muzikanten steeds voort. Nu de genoegden verzadigd waren, zorgde Van Riswik dat de blazers hun zweet in drank afkoelden. Met heele bakken zwarte bierflesschen sleurde hij op 't verhoog en 't was tijd dat een dreunende Vlaamsche Leeuw en een meesleepende Brabançonne het concert beëindigden of ik zag het oogenblik naderen dat de muzikanten zich van instrument zouden vergissen om op een ledige flesch hun fantasie uit te blazen.

Nu verdeelde men zich in groepen en werd er kennis gemaakt met elkander. Onze groep, waarbij zich ook Pierrot voegde, beklomden berg naar de woning van De Saedeleer, een halve uur van het dorp gelegen. Wij klommen, klommen, ik geloof tot aan het einde der wereld. Maar wat wij op de hoogte en in het huis van De Saedeleer zagen beloonde ruimschoots de moeite. Wij zagen er het hooge gestyleerde werk van den grooten landschapschilder en de reeds zeer bezonken scheppingen van Elisabeth en Godelieve, zijn dochters. Uit deze laatsten zal er iets groeien !

En dan gaan we naar het portaal van het schoone patriciërshuis en kijken naar het landschap dat zich in dalen en heuvelen uitlijnt tot ginder heel verre, uren ver, tot waar de zon haar avondpaleis bewoont. Groene dalen en groene heuvelen, veldgewassen en boomen, huizen en witte hoeven en heel in de diepte een trein, die een wolk van watten rook door die groene blijheid sliert. Wat is Vlaanderen schoon ! En 't verwondert me niet dat hier kunstenaars zijn gegroeid als Peter Benoit, Hugo Verriest, Stijn Streuvels, Isidoor Teirlinck, Herman Teirlinck, Reimond Stijns, Nestor de Tière, Omer Wattez en wie weet ik al. Beneden loopt de Schelde kronkelend door malsche weiden, de stroom die de schoonste onzer oude steden bespoelt : Audenaarde, Gent, Antwerpen. Hier was het dat Benoit het eerst naar haar zangen luisterde wanneer hij barrevoets door de boterbloemenweiden liep en later, te Antwerpen, haar machtige liederen vernam die hij vertolkte in zijn grootsch oratorio « De Schelde » :

O, Schelde, ik heb uw stem gehoord !

Evocatie van het grootsche verleden, epos van het land zijner vaderen, vrijheidszucht, onbeteugeld, van de vrije Vlamingen.

't Ontrolt zich allemaal als een film van visioenen voor onze oogen, de schoonheid van Vlaanderen, de schoonheid van zijn bewoners, hun strijd voor democratie, recht en taal. En ook de kunstenaars die Vlaanderen bezongen, verheerlijkten en hun stem lieten weerklinken over het slapend volk, hevig en luid en welluidend als de klokken van een beiaard.

« Och, Vlaanderen, Vlaanderen ik zie u toch zoo gaarne ! » roept Gezelle ergens uit.

En ons ligt niets zoo na aan het hart als het duurbaar land der Vlamingen !

De horizon gaat helderklaar open. Boven ons echter wordt het grijs en donker. Een zware zwarte wolk spuwt in lange stralen regen uit. Achter het huis, op duistere violette donkerheid van stormlucht licht de regenboog in zeven heldere kleuren. Hij schiet op uit het dal, uit een donkere krocht als een reuzenpilaar van vuur, bochtend in een grooten zwaai van licht naar den hooge, kleurend, benedenwaarts, in een woud van kolken.

Overzijds schitteren heuvelen en dalen in het heerlijke licht der zon ; wij zien het fantastisch schouwspel aan door een gordijn van neerkletsenden, stralenden diamantregen.

— Le diable marie sa fille ! zegt Pierrot naast mij.

Het was het laatste woord dat ik van hem hoorde. Ik heb hem niet meer teruggezien.

*

* *

Met André, Mon en Geo stapten we dien avond te Audenaarde af in een oude gasterije met lieflijken naam : In den Gouden Appel ! Geo was er zoo van opgetogen dat hij niet zag dat, in de groote waschkom, op een oude lavabo, er maar één kan water stond. Hij was heel en al verrukt over de groote kamer en het enorme acajouen bed. Alles rook er naar een goed, Vlaamsch, burgerlijk comfort. Met de uitspatting, hem eigen, wees hij ons op den houten vloer en de reuzenbalken die het gewelf stutten en een zeker archaïsch cachet aan het geheel gaven.

— Heerlijk ! Prachtig, riep hij. Echt en door-en-door Vlaamsch. In zoo'n bed zal Keizer Karel wel geslapen hebben !

En met een wip wierp hij zich op de slaapstede zoodat hij een halven meter opbonsde.

Toen hij tot bedaren gekomen was bemerkte hij eerst dat één poovere kannetje water en, in zijn weelderige mildheid, vond hij voor de eerste maal zijns levens over deze waterschaarschte een verontschuldiging en zeide :

— Bah ! we zullen ons morgen wel behelpen !

Na een stevig avondmaal, ditmaal zonder varkenskost, bezochten wij de foor en kregen we ten overvloede nog een prachtig vuurwerk te bewonderen. Hier, in deze feestelijke stad, die hing vol guirlanden van elektrische lichten, vol vlaggen en versieringen, die was vol volksvreugde en gezang, kon men niet bemerken, evenmin als elders in ontelbare kermisende dorpen en gehuchten, dat de Belgen er zoo erg aan toe waren. «Panem et circenses !» Sterkere machten zijn

er noodig om de Belgen met een zak assche op hun hoofd te doen loopen.

Den volgenden dag reden we naar Ingoyghem, om Hugo Verriest en zijn praalgraf te gaan begroeten. Wij laten zulks nooit na wanneer we in de buurt komen. Wij hielden veel van dezen grooten man, die zooveel deed om de Vlamingen in het eerlijke spoor en bijeen te houden. Zijn naam weze voor immer gezegend.

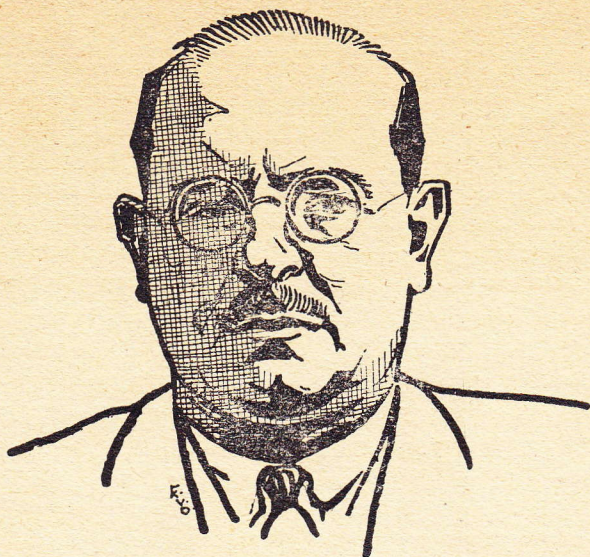
Het praalgraf met zijn kleine gebreken, ziet er, in zijn geheel, rustig uit. Tegen den muur der kerk rijst de arduinen massa, die men langs een met palmen omzoomden weg bereikt. Op het graf treuren enkele uitgebloeide en verstorven hydrangeas. Geen hand brengt hier een frissche bloem als voor een dierbaren verleden patriarch, als aan een vader die zijn kinderen zoo lief had. Wij bidden een Wees Gegroet te zijner intentie en nogmaals herhaalt ons hart wat onze mond zoo dikwerf beloofde : tot het einde onzer dagen te werken in liefde, voor de schoonheid van zijn volk, voor zijn ontwikkeling en zijn groei en vooral voor de eendracht zonder dewelke geen grootheid en herleving denkbaar is.

We verlaten de kom der Schelde, dalen de heuvelen af en bereiken het dal der Leie. Wij gaan naar Harelbeke, naar het huizeke van Peter Benoit, waar hij eenige jaren van zijn jeugd woonde en waar men een muzeum heeft opgericht. Het is het kleinste en laagste huizeke van de groote straat.

Recht daartegenover staat een heerenhuis met acht ramen. 't Kontrast is treffend. In n. 61, in den ellegoedwinkel, krijgen wij den sleutel en we treden de hooge stoep op en het huisje binnen. Er zijn slechts twee kamertjes en een zoldertje. Heeft hier het genie gewoond dat ons allen van bewondering trillen doet ? Met ouders en broeders en zusters gewoond ? Het kotje is nauwelijks groot genoeg om André toe te laten zich om te draaien. Er staat niet veel in dat Peter Benoitmuzeum. Een stoofke in den haard, een koperen potje op den grond, een blauwe regenscherm, een paar biezen stoelen, een klok aan den wand, een admirabel Mariabeeldje en verder wat portretten en afbeeldingen waaronder de groote meester op zijn sterfbed en een gipsafdruk van zijn prachtigen kop naast dien van Jan Van Beers, ook nog een paar koperen kandelaars en in den hoek der schouwplaat een drietal oude boeken. 't Is al ! Het huisje zelf ziet er triest uit. Er is geen bewaking. Een muur is belaberd. Arme Benoit, heldengestalte uit onze Vlaamsche geschiedenis ! Een Vlaming die zijn kunst dreef naar het Vlaamsche Nationalisme, uitsluitend voor het Vlaamsche volk componeerde en zich aldus de grenzen sloot voor den wereldroem dien hij zoozeer verdiende.

De geniale man had dus volkomen recht op de vereering der menschen voor wie hij uitsluitend leefde.

Te Harelbeke zou men zijn woonhuis als muzeum inrichten. Men

André De Ridder.

heeft van de 25.000 frank die er noodig waren er slechts 11.000 kunnen bijeenkrijgen. Nog niet eens de helft. Elf duizend frank ! Nog geen duizend goudfrank. En langs dit kleine heilige huisje en de straten van Harelbeke, langs de wegen van gansch het Vlaamsche land, in alle meetingszalen, in herbergen en kroegen roept en tiert men « Leve Vlaanderen ! » Schreeuwt met tot heropbeuring van Vlaanderen, drinkt men pinten ter eere van Vlaanderen, van dat dierbare Vlaanderen waarvoor Benoit het beste van zichzelf gaf.

*

*

*

Wees dichter August Van Cauwelaert in *De Standaard* onlangs niet op dezelfde onverschilligheid toen men het stoffelijk overschot van Karel van de Woestyne, Vlaanderens grootsten dichter, te St Amandsberg bijzette ? Buiten een paar honderd letterkundigen, schilders, beeldhouwers, was er niemand van het strijdende Vlaanderen. Nochtans moest het voor ons volk alsdan een groote rouwdag zijn. Een dichter doet meer voor de verspreiding en bestendiging eener taal dan een milliard politieke meetings. Ik zeg opzettelijk een « milliard » omdat men de vergelijking beter snappen zou. 't Zijn toch moedwilligen die niet hooren en nog minder begrijpen willen.

LODE OPDEBEEK

OP REIS IN VLAANDEREN

Menschen. Dieren. Steden. Dorpen. De Zee.

Pentteekeningen van Edmond Van Offel.

TWEEDE UITGAVE

L. OPDEBEEK .— UITGEVER — ANTWERPEN
1930

Inhoudstafel.

	Blz.
Van Brussel naar De Panne	5
Van De Panne naar Ieper	13
Ieper	19
In 't land van Brugge	28
Lisseweghe's toren	38
Knocke	40
Een plezierreisje met muziek	53
Naar Audenaerde	59
Naar Kortrijk en verder	73
Het herstelde Ieper	87
Langs de wegen	97
Een beroerde nacht	104
Varkenskermis	112
Panem et Circenses	126
Terug aan Zee	129
Huistoe	138